

ÍNTIMA HERÈNCIA

Aquell va ser l'any de les calces: les del pis, les de l'empresa on treballava i les de la meva besàvia. Fins aleshores només em lligaven a ella dos records: una foto antiga i un canonet de minairons. Les calces serien el tercer.

Jo vivia a Sagrera, en un pis compartit amb amigues de la universitat. De tant en tant, quan recollíem la bugada del celobert, trobàvem a faltar alguna peça de roba interior. Sospitàvem del veí del replà, un individu estrany i blanquinós que vèiem d'esquitllada, i alguna vegada havíem considerat de penjar la roba a dintre, però teníem moltes ganes d'enxampar el culpable in flagranti i confiàvem que aviat ens n'arribaria l'ocasió i li cantaríem les quaranta, o les cinquanta. Elles em feien broma tot dient que jo rai, que podria aconseguir amb facilitat calces noves i fines. Però jo, tot i que ocupava els matins treballant en una empresa que fabricava roba íntima, no tocava ni una costura. Només papers i tecles.

Cada dia em llevava a les sis. Em dutxava-i-vestia-i-feia-un-cafè molt ràpid, com si teclegés la meva vida, i-corria-cap-al-metro-a-tota-pastilla, pujava a un comboi de la línia blava fins a Verdaguer, allà canviava a la línia groga i baixava a Bogatell. En aquella hora del matí els viatgers del metro érem treballadors d'entrepans embolicats de plata, molts obrers de la construcció o d'altres indústries que encara poblaven els contorns de la futura vil·la olímpica. Em mirava els rostres de la gent silenciosa dins els vagons del metro i pensava que les nostres calces de colors, voleiant atrevides al celobert, eren banderes de resistència per afrontar aquella vida trista.

Sortíem dels vagons com aigua que sobreix d'una ampolla massa plena i inundàvem les andanes, les escales automàtiques, el carrer. Allà jo començava a córrer i arribava suada a la nau de rajols color d'argila. I veia l'estesa de torsos alineats, tots amb les seves pantalles a davant, i ja sentia els dits com picaven frisosos sobre el teclat, mentre les vigilants, tres dones gegants d'ulls impenetrables i cames enterques, exercien el control militar amunt i avall dels passadissos de taules. Jo m'afanyava a penjar l'abric en un dels penjadors d'arbre que hi havia a la petita entrada, i saltava cap al meu escriptori, que m'estava reclamant a crits, que m'estava acusant de fer-lo quedar malament enmig de totes les cadires plenes, entre aquell guirigall de tecles que cantaven què farem, què direm, què farem, què direm. No dèiem res, però fèiem molt.

Damunt la taula, ja hi tenia el plec de papers que els usuaris havien enviat amb la seva comanda de samarretes, pijames, camises de dormir, mitges, mitjons, calçotets i calces. Talles de totes mides. Colors diversos. Textures més gruixudes que primes per tenir calor fins i tot a l'hivern. La combinatòria era rica i t'hi havies de fixar bé perquè els enviaments no haguessin de ser retornats per culpa d'un detall equivocat en copiar les dades. També teníem catàlegs a l'abast per comprovar els codis i els noms dels productes. I tot a un ritme delirant, les persones més ràpides que les màquines, els dits tan veloços com els ulls, i un altre i un altre i un altre. Què farem, què direm, què farem, què direm. I les tres ogresses, impassibles, passaven i carregaven les taules amb feixos nous, ben gruixuts, i no tocaven els que ja havies consignat perquè així després, al final de la jornada, comptaven la teva feina per pilots, i amb veu alta proclamaven la copista guanyadora, i amb to acusador reprovaven les que havien quedat a la cua.

Les parets marronoses allotjaven propaganda de la marca, ressaltant un dels seus punts forts: el teixit tèrmic. *Jo, fred? Mai*. Dones amb jerseis de punt roses, homes amb samarretes blanques emfelpades, nens amb collaltes de tots colors. *Escalfant el país*. Nosaltres no podíem vestir aquelles peces, massa cares per a unes butxaques encara ben buides, però no patíem fred perquè érem moltes i treballàvem frenèticament, amb el neguit d'acumular plecs de feina feta. Aquella sala, sense nosaltres, hauria estat glaçada. La majoria volia quedar-se a l'empresa després d'aquell mes de prova, però jo tenia clar que faria durar aquella experiència el temps just. Sovint el cap em marxava de les línies de la pantalla, perquè les dades ja se'm copiaven d'una manera mecànica, automàtica, i volejava per damunt de paisatges verds, blaus, amples.

Les ogresses disposaven d'una taula gran que presidia la sala com un tribunal. M'hi van citar algunes vegades. Mentre una continuava fent guàrdia enmig de les taules, les altres dues, des de les seves butxaques, em clavaven els ulls com punyals. Nines diabòliques. El primer cop em van renyar perquè arribava tard. Jo em vaig defensar al·legant que a les set en punt entrava per la porta. Em van dir que a les set en punt tocava estar asseguda davant l'ordinador i copiar, com la resta. En una altra ocasió em van advertir que no treballava prou de pressa: "No se't veu concentrada". A la tercera, van prohibir-me de subministrar beguda a les meves veïnes: "Cadascú que s'espavili. I sense encantar-se".

Un cap de setmana enmig d'aquells dies de ritme esfereïdor vaig acompanyar la mare a fer endreça al mas dels avis, en un poble del Pallars. Feia temps que es mantenia tancat i ara havien decidit que hi posarien masovers. Potser no recordaria res d'aquella visita, si no hi hagués trobat les calces de la meva besàvia, o la padrina xica, com li dèiem. Eren una mena de bombatxos amb un tall al mig, per poder orinar sense haver-se d'aixecar la faldilla. Tenien la mida de coxineres i estaven fetes d'un cotó blanc i gruixut que el temps havia clapejat amb taques beix. Les vaig descobrir en un racó de calaixera, com encongides de vergonya. Semblaven llençols de llit petit, o draps d'aquells que dormen pacients al fons dels mobles i que ni l'àvia ni la mare no volien que toquéssim. "Aniran bé per treure la pols", deien, o bé, "En farem mocadors". Sabien que no els aprofitaríem ni per una cosa ni per l'altra, perquè era una roba encarcerada que gairebé es podia aguantar dreta. Vaig desplegar aquell fato amb cert astorament, pensant-me que havia descobert les bermudes d'una avantpassada moderna, però la mare em va corregir ràpid: "Són les calces de la padrina xica, i de quan anava mudada". I encara va afegir: "O el que es posava si feia molt fred. El més normal era anar sense". Se'm va escapar un comentari sobre el lladre veí: "Aquestes no me les prendria, aquell desgraciat!" La mare, per sort, no em va sentir, perquè, d'altra manera, m'hauria demanat explicacions. Jo, per si de cas, vaig desviar-li l'atenció tornant al tema de la besàvia: "Encara guardes la seva foto?"

La dona ja era morta quan jo vaig néixer, però la tenia present del retrat que els avis conservaven al costat del tubet dels minairons —ambdós objectes havien esperonat les rondalles i fantasies de les nostres nits pirinenques— en una capsa de mocadors que jo havia vist per la masia. La besàvia era baixeta i escanyolida i anava vestida amb una brusa cordada fins a mig coll, tupida i fosca, i una faldilla llarga que li tapava fins les sabates. Estava tota sola, dreta enmig d'un camp, el cistell de cireres als peus, amb un monyo tibet i les mans agafades al davant. "Devia haver anat a portar la beguda als homes", va fer la mare. Tenia un posat auster, seriós, enterca com una estàtua que mostrés la seva naturalesa de rostoll i cel a la posteritat. Una estampa per explicar al futur la condició d'aquelles dones de pagès de rústega o nul·la llenceria, que passaven fred i calor, i també gana, amb una vida duríssima com les pedres, aferrades a la terra, la família i la religió, i prou, ni més literatura que les cançons populars ni més

horitzó que el de les muntanyes. Amb molt de sol, però sense conèixer el mar; amb molts camins i senderons, però breus i fressats pel mateix calçat. En les llegendes familiars, la llengua de la padrina xica tenia bona fama: deien que era molt viva i que no es deixava enredar per ningú. M'hauria agradat escoltar la seva manera de dir les coses. I acompanyar-la a pixar, els dies feiners, bo i ajupida enmig del camp, amb les faldilles estarrufades al volt, sense calces, i els diumenges, igual, però amb les calces esberlades.

Vaig tornar al meu pis d'estudiant amb aquelles calces, una herència galdosa però estimada que m'emportava de casa els avis. La foto i els minairons van romandre amb la mare: "Per a les meves històries", em va dir.

I vaig fer la bugada més estrafolària de la meua vida. "La meua roba i prou", vaig demanar a les companyes de pis, perquè volia que tot quedés en família. Feia uns mesos que havia renovat el mostrari de roba íntima, després que el ginecòleg m'aconsellés de fer servir peces blanques o de colors, no pas negres, que el tint negre contenia una substància que provocava al·lèrgia. Vaig arreplegar les calces més atrevides i virolades que guardava a la meua tauleta de nit i les vaig ficar a la rentadora, perquè amb la seva companyia alegrassin les calces grosses de la besàvia i n'estovessin la textura. I després ho vaig penjar tot al celobert, que la galeria va quedar farcida de banderoles amb pregàries tibetanes, amb una ensenya blanca que hi onejava al mig, grandiosa i contundent, però amb el cor partit.

Les meves amigues n'estaven admirades i vam organitzar tandes per controlar els penjadors. A l'últim, com ja feia dies que ensumàvem, va aparèixer el veí sospitós. Tenia la cara tan llargaruda i ensopida que inspirava més pena que ràbia. Semblava que només li hagués tocat l'aire del pati interior. I, de fet, mai cap de nosaltres no recordava haver-hi coincidit fora al carrer. Ni haver-hi parlat. Però ell sabia qui érem les veïnes i nosaltres sabíem qui era ell. Totes volíem escridassar-lo alhora però jo, com a mestressa de les peces cobejades, em vaig afanyar a sortir al balcó i encarar-m'hi la primera:

—No vull que agafis res més. Però si toques les calces blanques et juro que et mataré.

Abans no corregués a amagar-se vam veure que s'havia tornat més vermell que una magrana, de vergonya, d'incredulitat o d'estupefacció. Però ara

sí que s'havien acabat els furt, n'estàvem ben segures. Vaig continuar rentant aquelles calces fins que van perdre les taques de resclosit.

Al cap de poc va arribar el meu darrer dia de feina a la nau de les comandes. Les ogresses em van convocar per quarta i última vegada. Aquell matí jo havia decidit que no correria. Que caminaria tranquil·la, que no em passaria cap semàfor en vermell, que contemplaria el cel i els quatre plataners que vorejaven el carrer de l'empresa, que oloraria la frescor matinal. Volia, expressament, fer una mica tard. Deu minuts.

Va ser entrar i veure les guardianes amb el braç aixecat, totes tres al voltant de la taula, ferotges com les tres parques, disposades a llençar-me tota la cavalleria per sobre. M'hi vaig acostar preveient l'esbroncada.

—Has arribat més tard que mai, avui.

Parlaven fort per fer-se sentir bé sobre el repicar incansable dels teclats.

—Deu minuts, només. És el meu últim dia.

—El teu últim dia ha de ser com el primer.

Vaig dir que aquelles condicions de treball eren inhumanes, que encara que fóssim joves necessitàvem aturar-nos uns minuts, aixecar-nos i desentumir les cames, deixar reposar els dits, estirar l'esquena, intercanviar quatre paraules, conèixer una mica les veïnes de les altres taules.

Em van respondre que si volia cobrar aquell mes m'hauria de quedar una hora extra al final de la jornada. No m'hi vaig negar. Però vaig adjudicar talles S allà on havien d'anar-hi talles grosses, vaig fer comanda de samarretes roses als homes que les volien grises i vaig apuntar calçotets en comptes de visos, mitges en comptes de mitjons... Vaig copiar més feixos que cap dia.

Vaig sortir de la feina amb l'esperança de cobrar abans no els arribessin les pluges de queixes. Vaig córrer pels carrers de Barcelona, fugint d'aquella caverna de rajols que es cuidava d'escalfar la pàtria.

I a la nit, vaig somiar que les ogresses emmudien rodejades d'una turba de minairons enfollits: què farem, què direm, què farem, què direm... i, en veure que elles no reaccionaven amb els rugits habituals, els nans, delerosos d'activitat, van escalar les còrpores gegantines i van atacar amb queixalades decidides. Jo també m'havia convertit en una folleta afamada i, a mig mossegar, vaig descobrir la figura de la besàvia. Guarnida amb la seva roba fosca,

m'ajudava a devorar les vigilants de la nau, tot i que anava sense dents i segurament sense calces.

D'aquelles calces immenses i antigues m'hi vaig fer dos coixins que vaig posar damunt del llit. Encara hi són, i és probable que s'hi mantinguin durant molt temps. Hi atanso les orelles i el nas. Em parlen de la terra i em recorden que, malgrat tot, sóc una dona afortunada. Cada dia, sens falta, els regalo un potxó.

Rosa Vilar (Pseudònim)